

تأثیر سود عملیاتی و جریان نقدی عملیات بر AEM و REM

نازنین اسمعیلی^۱

^۱ کارشناسی ارشد رشته حسابداری، موسسه آموزش عالی فروردین قائمشهر

چکیده

سود یکی از اساسی‌ترین عناصر صورت‌های مالی است که همواره مورد توجه استفاده‌کنندگان قرار گرفته است و از آن به عنوان معیاری برای ارزیابی تداوم فعالیت، کارایی و ... واحدهای اقتصادی یاد می‌شود. اثری که سود حسابداری بر تصمیمات استفاده‌کنندگان می‌گذارد آن را در کانون توجه قرار داده است. در این مقاله اثر شاخص‌های مالی بر مدیریت سود شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران بر اساس صورت‌های مالی سالانه ۱۲۰ شرکت برای دوره زمانی ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۵ بررسی شده است. به طور کلی شواهد حاصل از پژوهش بدین صورت بوده بین سود عملیاتی و مدیریت سود تعهدی رابطه معناداری وجود ندارد و همچنین بین سود عملیاتی و مدیریت سود واقعی رابطه مثبت معناداری وجود دارد. همچنین نتایج نشان داد بین جریان نقد عملیاتی و مدیریت سود تعهدی رابطه منفی معناداری وجود دارد در صورتیکه بین جریان نقد عملیاتی و مدیریت سود واقعی رابطه مثبت معناداری وجود دارد.

واژه‌های کلیدی: شاخص‌های مالی، مدیریت سود، سود عملیاتی

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

مقدمه

مدیریت سود یکی از ابعاد مهم کیفیت گزارش مالی می باشد از آنجا که میزان سود یکی از معیارهای اصلی و مهم ارزیابی عملکرد محسوب می شود، در سال های اخیر سعی شده تا در رابطه با اثر شاخص های کلیدی مالی بر مدیریت سود مطالعاتی صورت پذیرد. اگرچه پژوهش های فراوانی در زمینه مدیریت سود در مورد شرکت های پذیرفته شده در بورس انجام پذیرفته است، اما خاصه توجه بر روی شاخص های کلیدی مالی بر میزان سود شرکت ها کمتر مورد توجه قرار گرفته است. مدیریت باید عوامل تاثیر گذار بر مدیریت سود را شناسایی کند چه عوامل منفی و چه عوامل مثبت تاثیر گذار. در این مقاله به دنبال بررسی عوامل موثر کلیدی مالی بر مدیریت سود شرکت ها هستیم و ضمن بیان سوالات و فرضیات به دنبال یافتن جواب مناسبی برای سوال خود می باشیم که شاخص های کلیدی مالی چه تاثیری بر مدیریت سود شرکت های پذیرفته در بورس اوراق بهادار تهران دارد؟ تا براساس آن ضرورت این عوامل شناسایی شوند. در این مقاله برای اندازه گیری مدیریت سود از دو روش مدیریت سود تعهدی (AEM) و مدیریت سود واقعی (REM) استفاده می شود.

مبانی نظری

مدیریت سود یکی از ابعاد مهم کیفیت گزارش مالی و موضوع اصلی در میان تمامی سهامداران شرکت می باشد از آنجا که میزان سود یکی از معیارهای مهم ارزیابی عملکرد محسوب می شود، بنابراین هر گونه دخالتی که سبب شود صحت گزارش ها خدشه دار گردد می تواند بر نحوه تصمیم گیری کاربران گزارش های مالی تاثیر گذار باشد. [۱]

دی جورج و همکاران^۱ (۱۹۹۹) مدیریت سود را به عنوان نوعی دستکاری مصنوعی سود توسط مدیریت جهت حصول به سطح مورد انتظار سود برای بعضی تصمیمات خاص تعریف می کند. به نظر ایشان، در واقع انگیزه اصلی مدیریت سود، مدیریت تصور سرمایه گذاران در مورد واحد مورد رسیدگی است. یکی از اقلام حسابداری که در گزارش های مالی (صورت سود و زیان) تهیه و ارائه می شود "سود خالص" است که محاسبه آن متأثر از روش ها و برآوردهای حسابداری است. بدین لحاظ امکان دستکاری سود توسط مدیریت وجود دارد. [۲]

وجود زمینه مناسب برای تخریب سود ناشی از تضاد منافع و همچنین بعثت پاره ای از محدودیت های ذاتی حسابداری موجب شده است که سود واقعی شرکت ها از سود گزارش شده در صورت های مالی متفاوت باشد و از آنجایی که سود از مهم ترین معیارهای ارزیابی عملکرد و تعیین ارزش بنگاه های اقتصادی تلقی می گردد، موضوع کیفیت سود مورد توجه محققان و دست اندرکاران حرفه حسابداری و مدیریت سرمایه گذاری قرار گرفته است. توجه حرفه حسابداری بر محور این هدف، استوار است که سود خالص گزارش شده، عملکرد عملیاتی واحد تجاری را بطور منصفانه منعکس کند. [۳]

در ادبیات حسابداری، تعاریف مختلفی از مدیریت سود توسط پژوهشگران بیان شده است؛ هرچند ارائه تعریفی مناسب از مدیریت سود، مستلزم شناخت اهداف و انگیزه های مدیریت سود و کاربرد آن است. [۴]

مدیریت سود زمانی رخ میدهد که مدیران یا از اختیارات گزارشگری خود و یا از نفوذ و تاثیرگذاری خود بر تصمیمات عملیاتی، سرمایه گذاری و تأمین مالی استفاده می کنند تا به یک گزارش مطلوب دست یابند. [۵]

ارزیابی مدیریت سود واقعی، رفتار فرصت طلبانه را آشکار می کند و سرمایه گذاران، بی کفایتی در استفاده از منابع را خواهند دید و این نوع مدیریت سود، یکی از پیامدهای مهم تضاد منافع بین سهامداران و مدیران است. [۶]

^۱ Degeorge et al

پیشینه پژوهش

جانگ و کیم^۲ (۲۰۱۷) به بررسی اثرات شاخص های کلیدی مالی در مدیریت درآمد در صنعت بتن آماده مخلوط در کشور کره پرداختند. با استفاده از مدل های کوتاری و همکاران^۳ (۲۰۰۵) و کوهن و همکاران^۴ (۲۰۰۸) مدیریت سود تعهدی (AEM) و مدیریت سود نقدی (REM) را مورد بررسی قرار دادند. نتایج تحقیق نشان داد که درآمد عملیاتی و جریانه های نقدی عملیات به طور معناداری با AEM و REM ارتباط دارند، که مطابق با یافته های پژوهش های قبلی صورت گرفته است در صورتی که در مقابل، وابستگی بدهی هیچ ارتباط معنی داری با AEM و REM ندارد و این امر متناقض با یافته های بیشتر مطالعات قبلی است. [۷]

ناکاشیما و زیبارت^۵ (۲۰۱۵) در پژوهشی به بررسی این موضوع پرداختند که آیا قانون ساربینز آکسلی^۶ در ژاپن تاثیری بر مدیریت سود و کیفیت سود داشته است؟ پژوهشگران مذکور به این نتیجه رسیدند که مدیریت سود تعهدی برای شرکت های نمونه در قبل و بعد از قانون ساربینز آکسلی قابل ملاحظه بود ولی مدیریت سود واقعی برای شرکت های نمونه برای بعد از این قانون کاهش یافته است. [۸]

چن و همکاران^۷ (۲۰۱۵) بررسی کردند که آیا اصلاحات قانونی دهه اخیر در آمریکا مبنی بر اینکه اکثر اعضای هیأت مدیره شرکتها باید مستقل باشند، موجب کاهش مدیریت سود شده است یا خیر؟ نتایج آنها نشان داد مدیریت سود در شرکت هایی که پیش از اصلاحات یاد شده، اکثریت اعضای هیأت مدیره شان مستقل نبوده اند و پس از آن مجبور به اصلاح ساختار هیأت مدیره خود شده اند، به طور متوسط نسبت به سایر شرکتها کاهش معناداری نداشته است. [۹]

ایروان و همکاران^۸ (۲۰۱۴)، پژوهشی با عنوان "رقابت، نگهداشت وجه نقد و تصمیمات مالی" به انجام رساندند. نتایج پژوهش حاکی از این است که رقابت در بازار، نگهداشت وجه نقد و تصمیمات مالی شرکتها را تحت تأثیر قرار می دهد [۱۰]. سان و همکاران^۹ (۲۰۱۲) در پژوهشی با عنوان "کیفیت سود و نگهداشت وجه نقد شرکت"، به این نتیجه رسیدند، در شرکت هایی که به دلیل دستکاری سود، کیفیت سود آنها کمتر است، ارزیابی های نگهداشت وجه نقد نیز در سطح پائین قرار دارد. [۱۱]

ساواتا چاترجی^{۱۰} (۲۰۱۰) اثر مدیریت سرمایه در گردش را بر سودآوری ۳۰ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار لندن در دوره زمانی ۲۰۰۶ - ۲۰۰۸ بررسی کرده است. یافته های پژوهش نشان می دهد، اگرچه ممکن است میان اندازه شرکت و سودآوری آن یک رابطه مثبت معناداری وجود داشته باشد ولی میان نقدینگی و سودآوری شرکت های انگلیسی یک رابطه منفی معناداری وجود دارد. [۱۲]

^۲ Geun Bae Jang & Weon-Jae Kim

^۳ Kothari et al

^۴ Cohen et al

^۵ Nakashima. M & ziebart. D

^۶ این قانون فدرال آمریکا در نتیجه پشتیبانی پُل ساربنز و مایکل جی آکسلی به تصویب رسید، پس از تصویب، به نام قانون ساربنز - آکسلی ۲۰۰۲ شهرت یافت. این قانون، استانداردهای جدید یا بهبود یافته ای را برای هیئت مدیره ها و مدیران شرکت های عام، و موسسات حسابداری عمومی آمریکا مقرر کرده است.

^۷ Chen et al

^۸ Irvan et al

^۹ Sun et al

^{۱۰} Saswata Chatterjee

باغومیان و همکاران (۱۳۹۶) به بررسی تاثیر رکود اقتصادی (رشد منفی تولید ناخالص داخلی) بر مدیریت سود شرکت ها پرداختند. نمونه پژوهش آنان شامل شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سالهای ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۳ بوده است. در این پژوهش برای سنجش مدیریت سود مبتنی بر ارقام تعهدی، از مدل تعدیل شده جونز استفاده شده است. تحلیل یافته های پژوهش با استفاده از رگرسیون چندگانه نشان می دهد که میان رکود اقتصادی و مدیریت سود شرکت ها، رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد. [۴]

ابراهیمی و همکاران (۱۳۹۵) به بررسی ارتباط بین اهرم مالی و با انواع مدیریت سود پرداختند. در پژوهش آنان معیارهای انواع مدیریت سود شامل مدیریت ارقام تعهدی جونز و کوتاری، مدیریت سود واقعی و سطح کلی مدیریت سود در ۱۰۷ شرکت مورد بررسی قرار گرفت. اهرم مالی به عنوان متغیر مستقل و انواع مدیریت سود به عنوان متغیر وابسته مورد بررسی قرار داده شد. نتایج پژوهش آنان با استفاده از الگوی رگرسیون چند متغیره و روش داده های تابلویی، بیانگر رابطه منفی بین اهرم مالی و مدیریت ارقام تعهدی جونز و کوتاری و سطح کلی مدیریت سود و همچنین رابطه مثبت بین اهرم مالی و مدیریت سود واقعی بوده است. [۱۳]

شمس زاده و افخمی (۱۳۹۵) به شناسایی و تشخیص مدیریت سود با استفاده از تغییرات در گردش دارایی ها و حاشیه سود در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند افزون بر این جهت مدیریت سود که شامل مدیریت سود رو به بالا و روبه پایین است نیز مشخص می شود. بدین منظور، ابتدا داده های مورد نیاز به روش مقطعی محاسبه نموده و سپس آزمون فرضیه ها به کمک رگرسیون خطی چند متغیره صورت گرفته است. جهت انجام تحقیق و تخمین الگوها از اطلاعات مالی ۲۴۱ شرکت عضو نمونه استفاده شده است. یافته های حاصل از تحقیق آنان نشان می دهد که کاهش حاشیه سود و افزایش در گردش دارایی ها به طور هم زمان، نشانه مدیریت سود رو به پایین است در حالی که افزایش در حاشیه سود و کاهش همزمان در گردش دارایی ها تأییدی بر وجود مدیریت سود رو به بالا نمی باشد. [۱۴]

صالحی و صالحی (۱۳۹۴) با توجه به اهمیت مدیریت سود و مدل های اندازه گیری آن را طبق تحقیقات انجام شده مورد بررسی قرار دادند. همانطور که در تحقیقات گذشته هم بررسی شد مدل های مدیریت سود به دو دسته کلی مدل های مبتنی بر ارقام تعهدی اختیاری و مدل های مبنی بر ارقام تعهدی اختیاری طبقه بندی می شوند. طبق پژوهش آنان استفاده از روش های مختلف حسابداری در شناسایی ثبت هزینه ها و درآمدها از واژه "اختیاری" در این مدل ها به کار رفته است. مدل های ارقام تعهدی نیز برای کشف مدیریت سود از دهه آخر قرن بیستم شناسایی و مورد توجه قرار گرفته اند و همگی مبتنی بر هزینه ها و بر مدل جونز متمرکز می باشند و در پژوهش انجام شده توسط آنان به نه مدل از آنها و همچنین دو مدل از مدل های درآمد اختیاری که مبتنی بر درآمدها است پرداخته شده است. [۱۵]

برزگر و همکاران (۱۳۹۳) با توجه به اهمیت رقابت در بازار محصولات، رابطه آن را با مدیریت سود را در ۹۹ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار را بین سال های ۸۶ تا ۹۰ را بررسی نموده اند، نتایج حاصل از پژوهش آن ها نشان می دهد بین این دو عامل رابطه مثبت معناداری وجود دارد به گونه ای که افزایش مدیریت سود به واسطه افزایش رقابت در بازار است که این امر به کاهش کیفیت سود می انجامد. [۱۶]

رهنمای رودپشتی و همکاران (۱۳۹۳) در پژوهشی به ارزیابی توانایی و تبیین مدل های ارقام تعهدی اختیاری و مدل درآمد اختیاری برای کشف مدیریت سود پرداختند. نتایج آنها حاکی از این است که، مدل های ارقام تعهدی اختیاری نسبت به مدل درآمد اختیاری توانایی بیشتری برای کشف سود دارند. [۱۷]

طالب نیا و درویش (۱۳۹۳) رابطه بین مانده وجه نقد و هموارسازی سود را مورد بررسی قرار دادند. نتایج پژوهش آنان، نشان می دهد که بین مانده وجه نقد و هموارسازی سود، رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. [۱۸]

تاریوردی و همکاران (۱۳۹۲) در پژوهشی به بررسی تأثیر مدیریت سود بر دقت پیش بینی جریان های نقدی عملیاتی آتی پرداختند و به این نتیجه رسیدند که مدیریت سود از طریق اقلام تعهدی، باعث کاهش دقت پیش بینی جریان های نقدی عملیاتی آتی می شود. [۱۹]

فرضیه های پژوهش

سوال اصلی مقاله این است که آیا شاخص های کلیدی مالی بر مدیریت سود شرکت های پذیرفته شده در بورس تهران اثرگذار هستند؟ به منظور بررسی این سوال فرضیه هایی به شکل زیر مطرح می شوند:

فرضیه ۱: بین سود عملیاتی و مدیریت سود تعهدی (AEM)^{۱۱} و مدیریت سود واقعی (REM)^{۱۲} رابطه معکوس معناداری دارد.

فرضیه ۲: بین جریان نقدی عملیات و مدیریت سود تعهدی (AEM) و مدیریت سود واقعی (REM) رابطه معکوس معناداری وجود دارد.

روش پژوهش

این تحقیق به لحاظ هدف کاربردی و به لحاظ روش اجرا توصیفی و از نوع همبستگی است. در این تحقیق، متغیرها به دو دسته مستقل و وابسته تفکیک شده و ارتباط متقابل بین آنها از طریق آزمون های رگرسیونی بررسی می شود. از این نظر می توان تحقیق حاضر را از جمله تحقیقات پس رویدادی بشمار آورد، زیرا در آن برای آزمون فرضیات، از داده های تاریخی استفاده شده است.

روشهای گردآوری اطلاعات

اطلاعات مربوط به ادبیات پژوهش و مباحث تئوریک از منابع کتابخانه ای مانند کتب و نشریات فارسی و لاتین و سایت های اینترنتی جمع آوری شده اند. اطلاعات مربوط به شرکتها از صورتهای مالی حسابرسی شده شرکت ها جمع آوری شده اند. ابزارهای مورد استفاده جهت گردآوری داده ها نیز شامل مشاهده، آزمونهای آماری، بانک های اطلاعاتی، نرم افزار Excel و نرم افزار EViews می باشد.

روش تجزیه و تحلیل داده ها

داده های مورد نیاز بر اساس تعریف متغیرهای وابسته و متغیر، از منابع قابل اتکا و در دسترس استخراج، و جهت آزمون فرضیه های پژوهش مورد استفاده قرار گرفته اند. پس از گردآوری اطلاعات و تعیین مدل، ابتدا داده ها را به صورت داده های تابلویی قرار داده سپس از آزمون چاو جهت تعیین داده های تلفیقی یا مدل اثرات ثابت استفاده شده است بدین صورت اگر

^{۱۱} accrual-based earnings management (AEM)

^{۱۲} real earnings management (REM)

احتمال این آزمون کوچکتر از ۰,۰۵ باشد، مدل اثرات ثابت خواهد بود. همچنین از آزمون هاسمن جهت تعیین مدل اثرات ثابت یا اثرات تصادفی استفاده شده است؛ یعنی اگر احتمال آزمون هاسمن کوچکتر از ۰,۰۵ باشد مدل باید با استفاده از اثرات ثابت برآورد شود و در نهایت به بررسی فرضیه برای نمونه مورد نظر پرداخته میشود.

مدل تحقیق

مدل ۱:

$$DA_{it} = \beta_0 + \beta_1 OI_{it} + \beta_2 SIZE_{it} + \beta_3 LEV_{it} + \beta_4 ROA_{it} + \beta_5 GRW_{it} + \beta_6 TA_{it} + \beta_7 LOSS_{it} + \beta_8 YEAR_{it} + \epsilon$$

مدل ۲:

$$DA_{it} = \beta_0 + \beta_1 CFO_{it} + \beta_2 SIZE_{it} + \beta_3 LEV_{it} + \beta_4 ROA_{it} + \beta_5 GRW_{it} + \beta_6 TA_{it} + \beta_7 LOSS_{it} + \beta_8 YEAR_{it} + \epsilon$$

متغیرهای پژوهش

متغیر مستقل پژوهش

جریان نقد عملیاتی CFO: جریان نقد عملیات از طریق جریان های نقد حاصل از عملیات تقسیم بر جمع دارایی های ابتدای دوره بدست می آید.

سود عملیاتی OI: سود عملیاتی نشان دهنده باقیمانده سود بعد از محاسبه تمام هزینه های مربوط به واحد تجاری است.

متغیر وابسته

مدیریت سود تعهدی (AEM): مدیریت سود تعهدی نمایانگر اقلام تعهدی اختیاری می باشد. اقلام تعهدی اختیاری به درآمد ها و هزینه هایی اطلاق می شود که مستلزم ورود یا خروج وجه نقد به شرکت نبوده و مدیریت یک واحد انتفاعی می تواند بر اساس ابزارهای حسابداری که در چارچوب و مطابق با استانداردهای حسابداری است، آن را کم یا زیاد کند و از این طریق سود واحد انتفاعی را کمتر یا بیشتر از واقع نشان دهد.

مدیریت سود واقعی (REM): مدیریت سود واقعی، نمایانگر بخش اختیاری جریانهای نقد عملیاتی می باشد. جریانهای نقد اختیاری حاصل از عملیات، فعالیت های واقعی مدیران در راستای مدیریت سود را نشان می دهد.

جامعه آماری، نمونه آماری و انتخاب شرکتها

از جامعه آماری آن دسته از شرکتهایی که فاقد اطلاعات مورد نیاز در مورد متغیرهای تعیین شده در تحقیق بودند به روش حذف سیستماتیک حذف شده اند.

۱. در سالهای مالی ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۵ در بورس حضور داشته اند.

۲. شرکت هایی که گزارش حسابرسی آنها در دسترس باشد و بتوان کیفیت گزارشات حسابرسی آنها را مورد بررسی قرار داد.

۳. به دلیل قابل مقایسه بودن اطلاعات سال مالی منتهی به پایان اسفند هر سال باشد.
 ۴. شرکت ها باید توقف عملیات نداشته و در طول دوره فوق الذکر تغییری در سال مالی نداشته اند.
 ۵. شرکتهایی که اطلاعات آنها کامل و در دسترس باشد
- بنابراین، با استفاده از محدودیت های فوق، از بین شرکت های عضو جامعه آماری تحقیق، تعداد ۱۲۰ شرکت در طی سال - های ۹۱-۹۵ به صورت تصادفی انتخاب و مورد بررسی قرار می گیرند.

آمار توصیفی متغیرها

آمار توصیفی عبارت است از مجموعه روش هایی که پردازش داده ها را فراهم می سازد. آمار توصیفی متغیرهای تحقیق برای کل نمونه ی آماری در نگاره زیر ارائه شده است. کمیت های آماری توصیفی شامل میانگین، میانه، بیشینه (حداکثر)، کمینه (حداقل)، انحراف معیار، چولگی و کشیدگی است که تجزیه و تحلیل داده ها به کمک این کمیت ها انجام می گیرد. با در نظر گرفتن معیارهای اشاره شده در کل از ۱۲۰ شرکت در طی سال های ۱۳۹۵-۱۳۹۱ در این تحقیق استفاده شده است.

جدول ۱- آمار توصیفی متغیرها

YEAR	LOSS	TA	GRW	ROA	LEV	SIZE	CFO	OI	REM	DA	
۱۷,۷۵۳۳۳	۰,۱۲۵۰۰۰	۰,۰۰۳۹۱۳	۱,۵۴۸۴۲۵	۰,۱۱۲۵۰۱	۰,۵۹۱۱۷۲	۱۴,۳۸۷۲۱	۰,۱۲۱۶۲۸	۰,۱۴۶۳۷۲	۰,۰۰۰۲۲۷	۰,۰۰۱۳۰۷	میانگین
۱۷,۰۰۰۰۰	۰,۰۰۰۰۰۰	۰,۰۱۲۲۹۶	۱,۳۴۴۰۶۱	۰,۱۰۰۶۱۲	۰,۵۸۵۶۹۴	۱۴,۱۵۰۵۱	۰,۱۰۹۹۹۸	۰,۱۱۸۶۳۶	۰,۰۰۰۱۱۲۰۹	۰,۰۰۰۶۴۹۲	میانه
۴۷,۰۰۰۰۰	۱,۰۰۰۰۰۰	۰,۷۵۹۳۴۸	۶,۵۲۹۲۸۹	۰,۶۳۲۶۹۱	۲,۳۱۵۱۶۹	۱۹,۱۴۹۹۶	۰,۵۶۷۳۵۴	۰,۷۸۶۸۹۴	۰,۸۹۳۶۱۰	۰,۵۱۴۳۹۴	بیشینه
۱,۰۰۰۰۰۰	۰,۰۰۰۰۰۰	۰,۹۳۲۲۹۵	۰,۴۰۰۱۰۴	۰,۷۸۹۶۴۷	۰,۰۷۲۷۷۹	۱۰,۵۳۲۹۵	۰,۴۶۰۰۸۸	۰,۶۴۴۸۲۷	۰,۸۱۲۳۰۰	۰,۹۸۰۷۷۴	کمینه
۸,۳۸۹۴۶۵	۰,۳۳۰۹۹۵	۰,۱۵۷۶۹۷	۰,۶۹۰۵۹۹	۰,۱۵۱۰۸۲	۰,۲۳۱۱۲۱	۱,۵۵۹۸۶۳	۰,۱۲۸۴۴۸	۰,۱۵۲۶۴۹	۰,۱۳۹۳۶۰	۰,۱۴۴۴۸۴	انحراف معیار
۱,۱۳۵۶۹۴	۲,۲۶۷۷۸۷	-۱,۳۶۸۵۰۷	۲,۱۲۰۱۹۵	۰,۰۹۹۲۹۱	۱,۳۴۳۴۰۵	۰,۷۱۹۲۹۱	۰,۱۰۳۳۴۴	۰,۵۵۴۹۷۴	۰,۳۱۰۳۱۶	-۱,۷۶۴۷۶۵	چولگی
۴,۴۶۲۰۳۸	۶,۱۴۲۸۵۷	۱۳,۰۸۳۳۷	۱۰,۱۷۸۸۱	۷,۲۷۲۱۲۴	۱۱,۲۰۲۱۲	۳,۴۷۳۳۴۹	۴,۸۰۳۵۲۴	۶,۰۷۲۸۸۳	۸,۸۱۹۳۴۹	۱۵,۰۱۹۳۲	کشیدگی
۶۰۰	۶۰۰	۶۰۰	۶۰۰	۶۰۰	۶۰۰	۶۰۰	۶۰۰	۶۰۰	۶۰۰	۶۰۰	مشاهدات

یافته های پژوهش

آزمون فرضیه اول

بین سود عملیاتی و مدیریت سود تعهدی (DA) و مدیریت سود واقعی (REM) رابطه معکوس معناداری وجود دارد.

برای بررسی فرضیه شماره ۱، از مدل زیر استفاده می کنیم:

$$DA_{it} = \beta_0 + \beta_1 OI_{it} + \beta_2 SIZE_{it} + \beta_3 LEV_{it} + \beta_4 ROA_{it} + \beta_5 GRW_{it} + \beta_6 TA_{it} + \beta_7 LOSS_{it} + \beta_8 YEAR_{it} + \epsilon$$

با توجه به آزمون فرضیه ها نتایج نشان می دهد زمانی که مدیریت سود تعهدی (DA) متغیر وابسته باشد با توجه به سطح معناداری متغیر سود عملیاتی (OI) که بزرگتر از ۰,۰۵ می باشد می توان گفت که بین متغیر سود عملیاتی (OI) و مدیریت سود تعهدی (DA) رابطه معناداری وجود ندارد؛ همچنین نتایج نشان می دهد بین متغیر اندازه شرکت و رشد کل دارایی و زیان دهی شرکتها و عمر شرکت با مدیریت سود تعهدی (DA) رابطه معناداری وجود ندارد اما بین اهرم مالی و بازده دارایی و کل اقلام تعهدی با مدیریت سود تعهدی (DA) رابطه معنادار وجود دارد. ضریب تعیین تعدیل شده مدل مورد نظر ۰,۵۷

می باشد و بیانگر این است که تقریباً ۰,۵۷ درصد تغییرات متغیر وابسته، توسط متغیرهای مستقل و کنترلی توضیح داده می شود. آماره دوربین واتسن نیز برابر ۲,۳۷ می باشد. این آماره باید بین ۱,۵ تا ۲,۵ باشد.

با توجه به فرضیه اول اگر متغیر وابسته مدیریت سود تعهدی باشد نتایج نشان دهنده رد فرضیه اول مبنی بر وجود رابطه‌ی معنادار بین سود عملیاتی و مدیریت سود تعهدی می باشد.

همچنین زمانی که مدیریت سود واقعی (REM) متغیر وابسته باشد با توجه به سطح معناداری متغیر سود عملیاتی (OI) که کوچکتر از ۰,۰۵ است می توان گفت که بین متغیر سود عملیاتی (OI) و مدیریت سود واقعی (REM) رابطه مثبت معناداری وجود دارد همچنین نتایج نشان می دهد بین متغیر اندازه شرکت و اهرم مالی و زیان دهی شرکت ها و عمر شرکت با مدیریت سود واقعی (REM) رابطه معناداری وجود ندارد اما بین کل اقلام تعهدی و رشد دارایی و بازده دارایی با مدیریت سود واقعی (REM) رابطه معنادار وجود دارد. ضریب تعیین تعدیل شده مدل مورد نظر ۰,۵۷ می باشد و بیانگر این است که تقریباً ۰,۵۷ درصد تغییرات متغیر وابسته، توسط متغیرهای مستقل و کنترلی توضیح داده می شود. آماره دوربین واتسن نیز برابر ۱,۷۲ می باشد. این آماره باید بین ۱,۵ تا ۲,۵ باشد.

با توجه به فرضیه اول اگر متغیر وابسته مدیریت سود واقعی باشد نتایج نشان دهنده رد فرضیه اول مبنی بر وجود رابطه‌ی معکوس معنادار بین سود عملیاتی و مدیریت سود واقعی می باشد.

آزمون فرضیه دوم

بین جریان نقدی عملیات و مدیریت سود تعهدی (DA) و مدیریت سود واقعی (REM) رابطه معکوس

معناداری وجود دارد.

برای بررسی فرضیه شماره ۲، از مدل زیر استفاده می کنیم:

$$DA_{it} = \beta_0 + \beta_1 CFO_{it} + \beta_2 SIZE_{it} + \beta_3 LEV_{it} + \beta_4 ROA_{it} + \beta_5 GRW_{it} + \beta_6 TA_{it} + \beta_7 LOSS_{it} + \beta_8 YEAR_{it} + \epsilon$$

با توجه به آزمون فرضیه ها نتایج نشان می دهد زمانی که مدیریت سود تعهدی (DA) متغیر وابسته باشد با توجه به سطح معناداری متغیر جریان نقدی عملیات (CFO) که کوچکتر از ۰,۰۵ می باشد و با توجه به ضریب این متغیر که منفی است می توان گفت که بین متغیر جریان نقدی عملیات (CFO) و مدیریت سود تعهدی (DA) رابطه منفی معناداری وجود دارد همچنین نتایج نشان می دهد بین متغیر اندازه شرکت و رشد کل دارایی و زیان دهی شرکتها و عمر شرکت با مدیریت سود تعهدی (DA) رابطه معناداری وجود ندارد اما بین اهرم مالی و کل اقلام تعهدی و با مدیریت سود تعهدی (DA) رابطه معنادار وجود دارد. ضریب تعیین تعدیل شده مدل مورد نظر ۰,۵۸ می باشد و بیانگر این است که تقریباً ۰,۵۸ درصد تغییرات متغیر وابسته، توسط متغیرهای مستقل و کنترلی توضیح داده می شود. آماره دوربین واتسن نیز برابر ۲,۲۴ می باشد. این آماره باید بین ۱,۵ تا ۲,۵ باشد.

با توجه به فرضیه دوم اگر متغیر وابسته مدیریت سود تعهدی باشد نتایج نشان دهنده تأیید فرضیه دوم مبنی بر وجود رابطه‌ی معکوس معنادار بین جریان نقد عملیات و مدیریت سود تعهدی می باشد.

همچنین زمانی که مدیریت سود واقعی (REM) متغیر وابسته باشد با توجه به سطح معناداری متغیر جریان نقدی عملیات (CFO) که کوچکتر از ۰,۰۵ است و با توجه به ضریب این متغیر که مثبت می باشد می توان گفت که بین متغیر جریان نقدی عملیات (CFO) و مدیریت سود واقعی (REM) رابطه مثبت معناداری وجود دارد؛ همچنین نتایج نشان می دهد بین متغیر اندازه شرکت و اهرم مالی و زیان دهی شرکت ها و عمر شرکت با مدیریت سود واقعی (REM) رابطه معناداری وجود ندارد اما بین کل اقلام تعهدی و رشد دارایی و بازده دارایی با مدیریت سود واقعی (REM) رابطه معنادار وجود دارد. ضریب تعیین تعدیل شده مدل مورد نظر ۰,۶۹ می باشد و بیانگر این است که تقریباً ۰,۶۹ درصد تغییرات متغیر وابسته، توسط متغیرهای مستقل و کنترلی توضیح داده می شود. آماره دوربین واتسن نیز برابر ۱,۷۴ می باشد. این آماره باید بین ۱,۵ تا ۲,۵ باشد.

با توجه به فرضیه دوم اگر متغیر وابسته مدیریت سود واقعی باشد نتایج نشان دهنده رد فرضیه دوم مبنی بر وجود رابطه‌ی معکوس معنادار بین جریان نقد عملیات و مدیریت سود واقعی می باشد.

تحلیل نتایج

هدف از انجام این مقاله بررسی تاثیر شاخص های کلیدی مالی بر مدیریت سود شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران و همچنین به بررسی رابطه سود عملیاتی، جریان های نقد عملیاتی بر مدیریت سود تعهدی و نقدی می پردازد.

جدول ۲- نتایج فرضیه ها

ردیف	عنوان فرضیه	نتیجه
۱	بین سود عملیاتی و مدیریت سود تعهدی رابطه معکوس معناداری وجود دارد.	رد فرضیه
۲	بین سود عملیاتی و مدیریت سود واقعی رابطه معکوس معناداری وجود دارد.	رد فرضیه
۳	بین جریان نقدی عملیات و مدیریت سود تعهدی رابطه معکوس معناداری وجود دارد.	تایید فرضیه
۴	بین جریان نقدی عملیات و مدیریت سود واقعی رابطه معکوس معناداری وجود دارد.	رد فرضیه

منابع

- Zengin, Yasemin. Serdar, Ozkan. (۲۰۱۰), "audit quality and earnings management in interim financial reports".
- DeGeorge, F. Patel J. and Zeckhauser R. (۱۹۹۹), "Earnings Management To Exceed Thresholds, Journal of Business". ۷۲, pp ۱-۳۳.
- ظریف فرد، ا. ناظمی، ا. (۱۳۸۳). "بررسی نقش سود حسابداری و جریان های نقدی در سنجش عملکرد شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران". سال ۱۱، شماره ۳۷، ۱۱۹-۹۳.
- باغومبیان، ر. محمدی، ح. طاهری، م. (۱۳۹۶). "رکود اقتصادی و مدیریت سود"، فصلنامه علمی پژوهشی حسابداری مدیریت، سال ۱۰، شماره ۳۲.
- Evans, M., et al. (۲۰۱۴), "Reporting regulatory environments and earnings management: U.S. and non- U.S. firms using U.S. GAAP or IFRS".
- خیراللهی، ف. بهشور، ا. ایوانی، ف. (۱۳۹۳). "مدیریت سود واقعی، حاکمیت شرکتی و نگهداشت وجه نقد"، فصلنامه مطالعات تجربی حسابداری مالی، سال ۱۱، شماره ۴۴، ۱۶۶-۱۴۵.
- Geun Bae Jang, Weon-Jae Kim. (۲۰۱۷), "Effects Of Key Financial Indicators On Earnings Management In Korea's Ready Mixed Concrete Industry, The Journal of Applied Business Research". ۳۳ (۲).
- Nakashima M., ziebart D. (۲۰۱۵), "did Japanese- sox have an impact on earnings management and earnings quality?", "managerial auditing journal, ۳۰, pp ۴۸۲-۵۱۰.

۹-Chen, X. et al. (۲۰۱۵), "Does increased board independence reduce earnings management? Evidence from recent regulatory reforms". *Review of Accounting Studies*, ۲۰(۲), pp۸۹۹-۹۳۳.

۱۰- خیراللهی، ف. بهشور، ا. ایوانی، ف. (۱۳۹۵). "مدیریت سود واقعی، سطوح و ارزشیابی نگهداشت وجه نقد در شرکت ها." پژوهش های حسابداری مالی و حسابرسی، دوره ۸، شماره ۳۰، ۱۴-۱.

۱۱-Sun, Q., K. Yung, and H. Rahman, (۲۰۱۲), "Earnings Quality and Corporate Cash Holdings. *Accounting and Finance*" ۵۲ (۲), PP. ۵۴۳-۵۷۱.

۱۲- Saswata Chatterjee. (۲۰۱۰), "The Impact Of Working Capital Management On The Profitability Of The Listed Companies In The London Stock Exchange. Affiliation Not Provided To SSRN".

۱۳- ابراهیمی، ک. بهرامی نسب، ع. احمدی مقدم، م. (۱۳۹۵). "رابطه بین تصمیمات تامین مالی با انواع مدیریت سود"، مقاله ۵، دوره ۸، شماره ۳۰، ۱۰۲-۸۳.

۱۴- شمس زاده، ب. افخمی، م. (۱۳۹۵). "تشخیص مدیریت سود با استفاده از تغییرات گردش دارایی ها و حاشیه سود"، پژوهش های حسابداری مالی و حسابرسی سال ۸، شماره ۳۲، ۹۸-۸۳.

۱۵- صالحی، ا. صالحی، ب. (۱۳۹۴). "مروری بر مدل های اندازه گیری مدیریت سود، اقلام تعهدی اختیاری و درآمد اختیاری"، دوره ۴، شماره ۱۶، ۱۱۸-۱۰۳.

۱۶- برزگر، ق. ا. طالب تبار آهنگر، م. اصابت طبری، ع. (۱۳۹۳). "بررسی ارتباط بین رقابت در بازار محصول و مدیریت سود شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار"، مجله پژوهش های حسابداری مالی، سال ششم، شماره چهارم، شماره پیاپی ۲۲، ۷۳-۸۸.

۱۷- رهنمای رودپشتی، ف. رضایی، ص. صالحی، ا. (۱۳۹۳). "ارزیابی توانایی و تبیین مدل های اقلام تعهدی اختیاری و مدل درآمد اختیاری برای کشف مدیریت سود"، پژوهش های حسابداری مالی و حسابرسی، سال ششم، شماره بیست و سه، ۱۷-۴۰.

۱۸- طالب نیا، ق. درویش، ح. (۱۳۹۳). "رابطه بین مانده وجه نقد و هموارسازی سود"، پژوهش های حسابداری مالی و حسابرسی، سال ششم، شماره بیست و چهار، ۷۱-۸۷.

۱۹- تاری وردی، ی. مرادزاده فرد، م. رستمی، م. (۱۳۹۲). "تأثیر مدیریت سود بر دقت پیش بینی جریان های نقدی عملیاتی آتی"، پژوهش های حسابداری مالی و حسابرسی، سال ششم، شماره بیست و یک، ۱۴۱-۱۷۲.